

Суласва Н., доктор педагогічних наук,
професор, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодення системи підготовки майбутніх учителів мистецтва зазнає суттєвих змін. Це зумовлене викликами інформаційного суспільства щодо організації й надання освітніх послуг у педагогічних вишах та формування у здобувачів освіти загальних і фахових компетентностей, необхідних для сучасного педагога.

Аналіз наукових розвідок вітчизняних науковців свідчить про ґрунтовні дослідження в царині професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва, зокрема, музичного (Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова), образотворчого (С. Коновець, М. Пічкур, Г. Сотська та ін.), хореографічного (Л. Андрощук, Л. Роговик, І. Радченко) та учителів інтегрованого курсу «Мистецтво» (О. Калініченко, Л. Масол, В. Рогозіна та ін.). Окремим проблемам інформаційного суспільства присвятили наукові розвідки С. Гнатюк, Д. Дубов, М. Ожеван, Л. Панченко, Н. Пустовіт, І. Сердюк, С. Скалацький, І. Яковець. Водночас питання формування фахових компетентностей учителів мистецтва в умовах інформаційного суспільства висвітлюється у працях дослідників лише фрагментарно.

Узагальнення підходів до визначення поняття «професійна підготовка учителя мистецтва» дає змогу розуміти його як процес, що спрямований на формування готовності здобувачів освіти до мистецько-педагогічної діяльності. Йдеться передовсім про освітній процес у вітчизняних ЗВО, який покликаний надавати якісні освітні послуги майбутнім учителям мистецтва у відповідності до вимог сучасності, головним чином, формувати людину освічену. В умовах інформаційного суспільства такою називають особистість, яка підготовлена до динамічних реалій життя, спроможна орієнтуватися в складних проблемах сучасної культури, осмислювати своє місце в соціальному бутті [3, с. 190].

Досягнення такого результату зумовлює оновлення підходів до надання освітніх послуг у закладах вищої педагогічної освіти, де наразі уводяться нові освітні компоненти ОПП Середня освіта (Музичне мистецтво), Середня освіта (Образотворче мистецтво), Середня освіта (Хореографія), відбувається постійне оновлення змісту у традиційне них для цих ОПП дисциплін, упроваджуються суголосні інформаційному суспільству методи, прийомні засоби у ході їх викладання.

Уведення таких інновацій у процес навчання студентів відбувається з урахуванням важливої ознаки інформаційного суспільства – існування глобального інформаційного середовища, що забезпечує інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до національних і світових інформаційних ресурсів. Зважаючи на це університети спрямовують діяльність на те, щоб увійти в українське та міжнародне інформаційне середовище, зокрема, створюючи власний інформаційний простір. Наявність такого простору стає вагомим чинником ефективного функціонування закладів вищої педагогічної освіти, оскільки надає можливість

вільного віддаленого доступу до організаційних, методичних, навчальних та позанавчальних ресурсів вишу, а також засобом відкритого шляху всіх учасників освітнього процесу до інформації.

Такий стан речей впливає й на професійну підготовку майбутніх учителів мистецьких дисциплін, оскільки дозволяє викладачам оновлювати підходи до їх викладання. Перш за все, з'являється реальна можливість употужнювати передачу навчального матеріалу якісною відео та аудіопродукцією, візуалізувати найскладніші моменти, здійснювати викладання дисциплін у форматі офлайн та онлайн.

Інформаційне суспільство зумовило виникнення досить значної кількості інноваційних форматів передачі навчального матеріалу, які підсилюють процеси його засвоєння. З-поміж них утрадиційненими за останні роки стали презентації офлайн (з промовою викладача, слайдами, роздатковими матеріалами тощо) та комп'ютерні презентації (із текстовим, графічним, відео та звуковим супроводом), які зазвичай використовуються для онлайн навчання.

З-поміж популярних форматів передачі інформації від викладача студентів вияскравлюється також використання електронного підручника (посібника) з певної навчальної дисципліни – «електронного навчального видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію» [2]. Для прикладу, мова може йти про електронний підручник для засвоєння майбутніми учителями освітніх компонентів, що спрямовані на вивчення історії різних видів мистецтв (музичного, образотворчого, хореографічного). Доцільність їх уведення в освітній процес зумовлена тим, що в них окрім тексту, таблиць, графіків чи анімацій можуть бути представлені музичні твори у виконанні найкращих музичних колективів чи солістів світового рівня, найяскравіші зразки образотворчого мистецтва чи приклади найпрофесійнішого виконання хореографічних творів. Доречним буде використання електронних підручників і для засвоєння інших дисциплін, зокрема, методики викладання мистецтва, основ кольорознавства, декоративно-ужиткового мистецтва тощо.

У процесі навчання студентів педагогічно-мистецьких спеціальностей також ефективним є використання інтелект-карт (карт розуму, карт пам'яті), які є «графічним вираженням процесів багатовимірною мислення» [5, с. 141], універсальним способом передачі інформації для продуктивного її сприйняття та запам'ятовування. В інтелект-картах лаконічно й чітко висвітлюється навчальний матеріал на основі виокремлення ключових слів, побудови логічно-структурних схем, графіків, діаграм, які покликані викликати необхідні асоціації для вирішення різноманітних завдань. Зокрема, доречним буде використання І-карт у процесі засвоєння, наприклад, теорії музики, гармонії чи поліфонії.

Академічна свобода викладача вищої школи дозволяє йому використовувати найрізноманітніші шляхи передачі навчальної інформації, обираючи традиційні та інноваційні (до вищеназваних можна додати скрайбінг, буктрейлер, гіфки та соціальні мережі, інтерактивні стрічки часу, інтернет-меми, хмари слів, лепбуки тощо).

Зауважимо, що інформатизація освітнього середовища не обмежується збагаченням університету лише комп'ютерами, важливими є суттєві доважки до неї як то: повне програмне забезпечення для прослуховування, обробки музичних зразків, записування фонограм «плюс»

та «мінус»; звукове обладнання (мікшерні пульти, підсилювачі, сабвуфери, голосові процесори, мікрофони) тощо. Наявність таких складників матиме неабиякий позитивний вплив на підвищення рівня надання освітніх послуг майбутнім учителям мистецьких дисциплін у загальноосвітніх закладах.

Наголосимо, що нами виокремлені конструктивні фактори використання інформаційних технологій навчання фахівців, водночас поряд із ними існують і деструктивні, зокрема, знеособлення навчально-методичного ресурсу; послаблення соціальних зав'язків; опосередкованість взаємодії викладача й студента; практична відсутність безпосереднього показу дій для передачі досвіду вокальної, інструментальної, образотворчої чи хореографічної діяльності.

Ідеться передовсім про формування у майбутніх учителів умінь і навичок виконувати музичні твори, володіти художніми техніками чи відтворювати танці, що є основою викладання будь-якої мистецької дисципліни (зокрема й у ході викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»). Тому у процесі професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін слід виважено підходити до вибору шляхів викладання навчального матеріалу, обираючи з-поміж них ті, які сприятимуть досягненню найвищих результатів освітньої діяльності.

Отже, виклики інформаційного суспільства зумовили активізацію науковців і практиків у царині упровадження найновіших технологій у систему педагогічної освіти майбутніх учителів музичного, образотворчого, хореографічного мистецтва, а також учителів інтегрованого курсу «Мистецтво». Університетські інформаційні простори наповнилися комп'ютерною технікою та програмами, що дозволяє всім учасникам освітнього процесу працювати з інформаційними ресурсами у віддаленому доступі. Такий простір також вплинув і на розширення спектру професійної діяльності викладачів вищої школи, які використовують інноваційні шляхи передачі знань. Водночас слід виважено підходити до заміни традиційних методів передачі досвіду практичної мистецької діяльності студентам педагогічно-мистецьких спеціальностей на інформаційні. Це зумовлене специфікою їх викладання та неможливістю формування окремих компетентностей на їх основі. Загалом ефективність підготовки майбутніх учителів мистецтв для закладів загальної середньої освіти в умовах інформаційного суспільства залежить від оптимального поєднання інноватики та традицій.

Список використаних джерел

1. Горова С. В. Особа в інформаційному суспільстві: виклики сьогодення : монографія. НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2017. 452 с.
2. Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 18.03.2020 року: Офіц. текст. Київ: Алерта, 2018. 120 с.
3. Панченко Л. М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків : ХНПУ, 2015. Вип.44. С. 185-196.
4. Пустовіт Н. В. Природа аксіосфери інформаційного суспільства : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософських наук : 09.00.03. Харків, 2015. 179 с.
5. Терещенко Н. В. Інтелект-карти – сучасні інноваційні соціальні технології навчання в системі освіти. *Вчені записки.* №4. 2012. С. 139-145.